

6. KLASSI KUNSTIÕPETUSE TASEMETÖÖ ANALÜÜS

Reet Võrk

1. TASEMETÖÖ ANALÜÜS

Üleriigiline kunstiõpetuse tasemetöö üldhariduskoolide 6. klassi õpilastele, mis on teadaolevalt esimene Eesti Vabariigis viimase 20 aasta jooksul, toimus 2011. aasta kevadel. 1930- tel aastatel, kooliuuendusliikumise aegu, viidi läbi kunstiõpetuse test 7. klassi õpilastele.

1.1. Tasemetöö eesmärgid

Lähtuvalt juhendist, olid tasemetöö eesmärgid järgmised:

- a) hinnata II kooliastme lõpus õpilaste kunsti ainekavaga määratud õppe-eesmärkide rakendamist ja õpitulemusi;
- b) anda õpetajatele tagasisidet õpilaste õpitulemustest;
- c) anda õpetajatele tagasisidet õpilaste õppimise ja individuaalse arengu toetamiseks ja suunamiseks ning õppeprotsessi arendamiseks;
- d) anda õpilastele tagasisidet ainealaste õpitulemuste saavutustest, suunata neid sihikindlamalt õppima.

1.2. Tasemetöö korraldus

Kunstiõpetuse üleriigiline tasemetöö toimus 19. mail 2011.aastal. Töös osalesid eesti ja vene õppekeele üldhariduskoolide 6. klasside õpilased. Valimisse kuulus 1448 õpilast 87 üldhariduskoolist. Koolide valiku teostas vastav arvutiprogramm.

Kõik tasemetööga seonduvad materjalid olid esitatud/saadetud:

- Riikliku Eksami ja Kvalifikatsioonikeskuse (REKK) veebil www.ekk.edu.ee 2010/2011 õppeaasta jooksul;
- Haridus – ja Teadusministeeriumi ringkiri haridusosakondadele „6. klassi kunstiõpetuse üleriigiline tasemetöö“;
- „6. klassi kunstiõpetuse üleriigilise tasemetöö läbiviimise juhend 2011.a“

Tasemetöö hindamise aluseks koolides võis olla haridus –ja teadusministri 6.11.2006. aasta määrus nr. 41 „Õpilaste hindamise, järgmise klassi viimise, täiendavale õppetööle ning klassikursust kordama jätmise alused, tingimused ja kord“ või Vabariigi Valitsuse 06. 01.2011.aasta määrus nr. 1 ”Põhikooli riiklik õppekava”.

Kuna tasemetöö kunstiõpetuses toimus esmakordselt, toimusid õpetajatele teabepäevad Tallinnas (5 grupp) ning Tartus (2 grupp), milles osales kokku 465 kunstiõpetajat.

1.3. Tasemetöö ülesehitus

Tasemetöö juhend sätestas tasemetöö läbiviimise korra koolides. Töö kestvuseks oli 45 minutit, mille hulka ei kuulunud töö organiseerimine ja õpetajapoolne sissejuhatus. Juhendis olid esitatud vajalikud ja lubatud töövahendid.

Tasemetöö oli koostatud kahes võrdse raskusastmega variandis (A ja B) eesti ja vene keeles vastavalt kooli õppekeelele. Tasemetöös oli 15 kohustuslikku ülesannet, mis sisaldasid 38 osaülesannet, ja 2 lisaülesannet. Lisaülesanded olid mõeldud kiirematele vastajatele ja nende eest punkte ei antud.

Tasemetöö ülesanded lähtusid 2002. aasta riikliku õppekava 6. klassi kunstiõpetuse ainekava sisust (Riigi Teataja I osa nr. 20, 22.veebuarist 2002.aasta) ja õpitulemustest.

Juhendis *6.klassi kunstiõpetuse tasemetööst 2011.aastal* juhiti tähelepanu nii 6. klassi lõpetaja oodatavatele õpitulemustele kui ainekava õppesisu proportsioonidele tasemetöös. Kõrvalekaldeks osutus 3 ülesandes eeldatav joonperspektiivi tundmine, mida näeb ette alles III kooliastme kunsti ainekava.

Ülesannete lahendused eeldasid eeskätt ainealaste teadmiste rakendamise oskust uutes vormides, vähem praktilist oskust kujutamise –ja vormiõpetusest. Ülesannete lahendamise kaudu oli võimalik anda hinnangut järgmistele oskustasemetele:

- 1) teadmine - näitab kunstiga seotud teadmiste kasutamisoskust;
- 2) mõistmine, arusaamine - näitab (ülesande, olukorra) sisulist mõistmist;
- 3) analüüs so. koostisosadeks lahutamise oskus - näitab arusaamist üksikute komponentide omavahelist seost;
- 4) süntees so. osade kokkupanek terviku saamise eesmärgil - näitab oskust ühendada osad loogiliselt üheks tervikuks;
- 5) hindamine - näitab oskust teha otsuseid ja järeldusi;
- 6) rakendamine - näitab teadmiste kasutamise oskust uutes olukordades.

Tasemetöös leidsid käsitlust järgmised kunstiõpetuse ainekava õppesisu komponendid.

Tabel 1. Tasemetöö õppesisu komponendid

KUJUTAMIS- JA VORMIÕPETUS (osakaal tasemetööst ca 33%)	Inimese kujutamine: täisfiguuri proportsioonid. Inimene tegevuses. Inimese, looduse ja tehismõjude suhe. Visandamine. Varju tekkimine. Langev vari.
VÄRVI-, KOMPOSITSIOONI- JA PERSPEKTIIVIÕPETUS (osakaal tasemetööst ca 20%)	Värviring. Värvide segamine . Ühe värvi erinevad toonid (nt kollakas-, sinakas-, pruunikasroheline). Perspektiiv. Pöörd- ja kandiliste kehade kujutamine ruumiliselt.
VESTLUSED KUNSTIST (Osakaal tasemetööst ca 16%)	Kunstiliigid (arhitektuur, skulptuur, maal, graafika, tarbekunst). Koomiks, reklaam, logo, karikatuur. Rahvakunst. Kunsti väljendusvahendid (punkt, joon, pind, värv jne). Kunstimälestised.

DISAIN (osakaal tasemetööst ca 16 %)	Kombinatorika geomeetrilistest elementidest ruumis ja tasapinnal. Pinnalaotus pakendi või maketi jaoks.
FUNKTSIONAALNE LUGEMISOSKUS (osakaal tasemetööst ca 15%)	Tekstist arusaamine.
KUNSTIALASED MÕISTED (Seotud kõigi eelnevate komponentidega)	Kunstialaste mõistete kasutamisoskus.

Tasemetöö oli vormistatud 12- leheküljelise kvaliteetse värvitrükis vihikuna, mille avaleht täideti vajalike andmetega õpilase ning hindaja- aineõpetaja poolt. Igale ülesandele (15+2) oli ette nähtud piisavalt ruumi. Ülesannete selgitused olid lühikesed ja konkreetsed. Hindajale õpetajale oli eraldatud leheosa, kus kastikesed osaülesannete kohal kergendasid nende hindamist.

Punktide arvestuses ainekava õppesisu komponendid üheselt ei avaldu, kuna sama ülesande lahendus võib peegeldada teadmisi-oskusi mitmest ainekava komponendist. Erinevate oskustasemete kohta oli tasemetöös võimalus hinnangut anda erinevate ülesannete kaudu. Tulemused näitasid, et enamus ülesandeid olid õpilastele jõukohased.

1.4. Tasemetöö ülesanded

Tasemetöö ülesannete koostajateks olid Harjumaa ja Tallinna kunstiõpetajad. Ülesannete sobivust 6. klassi õpilastele testiti eelnevalt mitmetes koolides, tulemuste põhjal parandati ning muudeti ülesannete sisu ja vormi. Ülesandeid koostanud õpetajate koolid tasemetöös ei osalenud.

Tasemetöö ülesanded ja nende sisu olid järgmised.

1. Värviring (puuduvate värvide lisamine)
 2. Põhivärvid ja värvide segamine
 3. Perspektiiv (perspektiivireeglite tundmine)
 4. Vari (varju kujutamine)
 5. Disain (pinnalaotuse ja ruumilise kujundi kokkusobitamine)
 6. Kunstiterminid (mõistete sobitamine juuresolevate piltidega)
 7. Inimese proportsioonid (proportsioonireeglite tundmine inimese kujutamisel)
 8. Figuuri kujutamine (jooksva/istuva figuuri kujutamine)
 9. Meedia (erinevad meedialiigid - reklaam, koomiks, logo, karikatuur)
 10. Peegeldus (numbrite/trükitähtede peegelduse kujutamine)
 11. Ruumiline ettekujutus (tegelikuses võimalike kujundite äratundmine)
 12. Kunstimõisted (mõistete sobitamine lünkteksti)
 13. Kunstimuuseumid (pildi ja kunstimuuseumi nimetuse kokkuviimine, kodukoha muuseumi teadmine)
 14. Joonte suunad (horisontaal-, vertikaal- ja diagonaaljoone tundmine)
 15. Teksti mõistmine (kunstiteose äratundmine kirjelduse järgi)
- Lisaülesanded
1. Sümbolitele tähenduste leidmine etteantud loendi põhjal

2. Pildi jätkamine tühja pinda jätmata (*Escher`i-laadis*)

2. KUNSTIÕPETUSE TASEMETÖÖ TULEMUSTE ÜLDSTATISTIKA JA ANALÜÜS

Käesolevas analüüsis on kasutatud REKK-i poolt koostatud statistilisi andmeid ja 150 juhuslikult valitud tasemetöö läbitöötamise tulemusi. Analüüsitud on ka õpetajapoolset hindamist ning tagasisidena saadud õpetajate arvamus tasemetöö kohta.

Tasemetöö valimisse kuulus 1448 õpilast 87 üldhariduskoolist, kes valiti välja vastava arvutiprogrammi abil.

Tasemetöö analüüsi statistilistes tabelites on kasutatud järgmisi tähiseid: **N**-tasemetööst osavõtnute arv; **N(%)** – tasemetöö sooritanute arv protsentides; **st. Hälve** - standardhälve, näitab tulemuste hajutatust; **keskmine** - tulemuste aritmeetiline keskmine; **sooritusprotsent**- keskmine tulemusprotsent maksimaalsest võimalikust; **min.** -minimaalne tulemus; ja **max.**- maksimaalne tulemus; **mediaan** - on keskmise tulemuse näitaja, mis jagab testisooritajad kaheks võrdseks rühmaks: mediaanist rohkem ja vähem punkte on saanud samapalju tasemetöö sooritajaid.

Tasemetöö vastuste punktide maksimumsumma oli 50, sellest tasemetöö sooritanute keskmine punktisumma 41,21. Tabelis 2 on esitatud õpilaste keskmised tulemused maakonniti.

Tabel 2. Üldandmed maakonniti

Maakond	N	N (%)	keskmine	sooritusprotsent	st.hälve	min	mediaan	maks
Harjumaa	96	6.6	40.58	81.2	5.16	25	42	50
Hiiumaa	29	2.0	39.21	78.4	7.45	17	40	49
Ida-Virumaa	123	8.5	40.66	81.3	6.44	19	42	50
Jõgevamaa	62	4.3	41.76	83.5	5.99	24	43	50
Järvamaa	65	4.5	40.20	80.4	5.91	24	40	49
Lääne-Virumaa	83	5.7	40.45	80.9	5.09	28	42	49
Läänemaa	57	3.9	40.61	81.2	6.36	26	42	50
Põlvamaa	64	4.4	41.88	83.8	5.43	22	43	50
Pärnumaa	132	9.1	42.14	84.3	5.57	24	43	50
Raplamaa	73	5.0	39.81	79.6	5.49	26	41	50
Saaremaa	66	4.6	40.36	80.7	5.96	18	41	50
Tallinn	265	18.3	43.50	87.0	4.78	22	44	50
Tartumaa	140	9.7	39.82	79.6	7.44	17	42	50
Valgamaa	59	4.1	41.34	82.7	5.74	21	42	50
Viljandimaa	66	4.6	41.42	82.8	6.48	23	42	50
Võrumaa	68	4.7	39.37	78.7	6.53	18	41	50
Kokku	1448	100.0	41.21	82.4	6.00	17	42	50

Analüüsides tabelis 2 toodud tulemuste keskmisi näitajaid järeldub, et need (82,4%; 41,21punkti) olid kõrgemad Tallinna linna ning Pärnu, Jõgeva, Põlva, Valga ja Viljandi

maakondade õpilastel. Mõnevõrra erinevad eeltoodutest olid Hiiumaa, Raplamaa, Tartumaa ja Võrumaa koolide tulemused. Erinevus protsentides oli 8,6% ja keskmine punktisummade vahe 4,29 punkti.

Statistiliste andmete alusel oli võimalik kõrvutada tulemusi mitmest erinevast aspektist: kooli tüüp, õppekeel, kooli asukoht jne.

Tabel 3. Tulemused kooli tüübi järgi

	N	N (%)	keskmine	sooritusprotsent	st.hälve	min	mediaan
Põhikoolid ja algkoolid	397	27.4	40.66	81.3	5.93	18	42
Põhikooliosaga gümnaasiumid	1051	72.6	41.42	82.8	6.02	17	42

Tabelist 3 nähtub, et põhikoolide ja algkoolide ning põhikooliosaga gümnaasiumite keskmine punktisumma ja sooritusprotsent olid enam-vähem võrdsed.

Tabel 4. Tulemused õppekeele järgi

	N	N (%)	keskmine	sooritusprotsent	st.hälve	min	mediaan
Eesti õppekeel	1202	83.0	41.04	82.1	6.07	17	42
Vene õppekeel	246	17.0	42.03	84.1	5.60	17	43

Tabeli 4 alusel sooritas õppekeelest lähtuvalt tasemetöö 1202 eesti ja 246 vene õppekeelega koolide õpilast. Tulemused näitavad, et keele erinevus soorituse tulemust eriti ei mõjutanud.

Tabel 5. Tulemused kooli asukoha järgi

	N	N (%)	keskmine	sooritusprotsent	st.hälve	min	mediaan
Maakonnakeskus	180	12.4	40.40	80.8	5.85	17	42
Suurlinn	510	35.2	42.47	84.9	5.88	17	44
Valla- ja väikelinnakoolid	758	52.3	40.55	81.1	5.99	17	41

Tabeli 5 alusel sooritas tasemetööd 758 valla- või väikelinna koolide, 180 maakonnakeskuse ja 510 suurlinnakoolide õpilast.

Statistilised tulemused näitavad, et suurlinna koolide õpilaste tulemused ja sooritusprotsent on mõningal määral (2 punkti, 4%) kõrgem.

Analüüsides tabelite 3,4,5 statistilisi tulemusi võib öelda, et tasemetöö oli sooritajatele jõukohane vaatamata kooli liigile, asukohale, õppekeelele või erinevate õppekavade alusel õppivatele õpilastele.

Erinevate õppekavade alusel õppivaid õpilasi osales tasemetöös 181, mis moodustab 12,5% tasemetöö sooritajate üldarvust. Tulemused olid tagasihoidlikumad nii keskmise sooritustulemuse punktisumma kui sooritusprotsendi (keskmine tulemus maksimaalsest võimalikust) poolest alljärgnevalt:

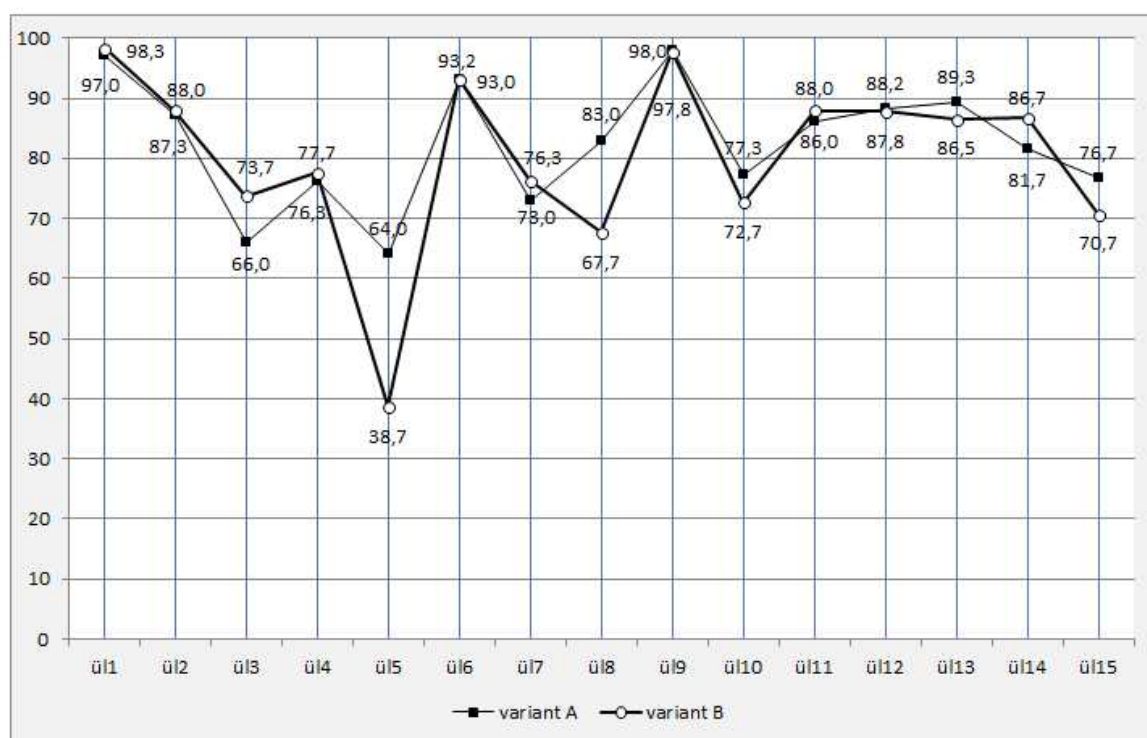
Parandusõppe programm	79 õpilast	35,89 punkti	sooritus 71,8%	kvaliteet 64,6%;
Logopeediline abi	91 õpilast	36,31 punkti	sooritus 72,6 %	kvaliteet 67,0%;
Individuaalõpe	11 õpilast	36,27 punkti	sooritus 72,5 %	kvaliteet 72,7%.

Koduse keele erinevus õppekeelest avaldas mõju tasemetöö tulemustele. Statistilise analüüsi põhjal on nende keskmine punktisumma 50-st maksimumist 39,33, sooritus (23-50 punkti) protsent 78,7% ja kvaliteet (35-50 punkti) 87,3%.

3. Tasemetöö tulemuste analüüs

Tasemetöö tulemusi hinnati ka A- ja B-variandi ning poiste ja tüdrukute vastuseid kõrvutades ning erinevate ülesannete eest saadud punkte võrreldes. Saavutusi analüüsiti ka edukuse (23-50 punkti) ja kvaliteedi (35-50 punkti) seisukohalt.

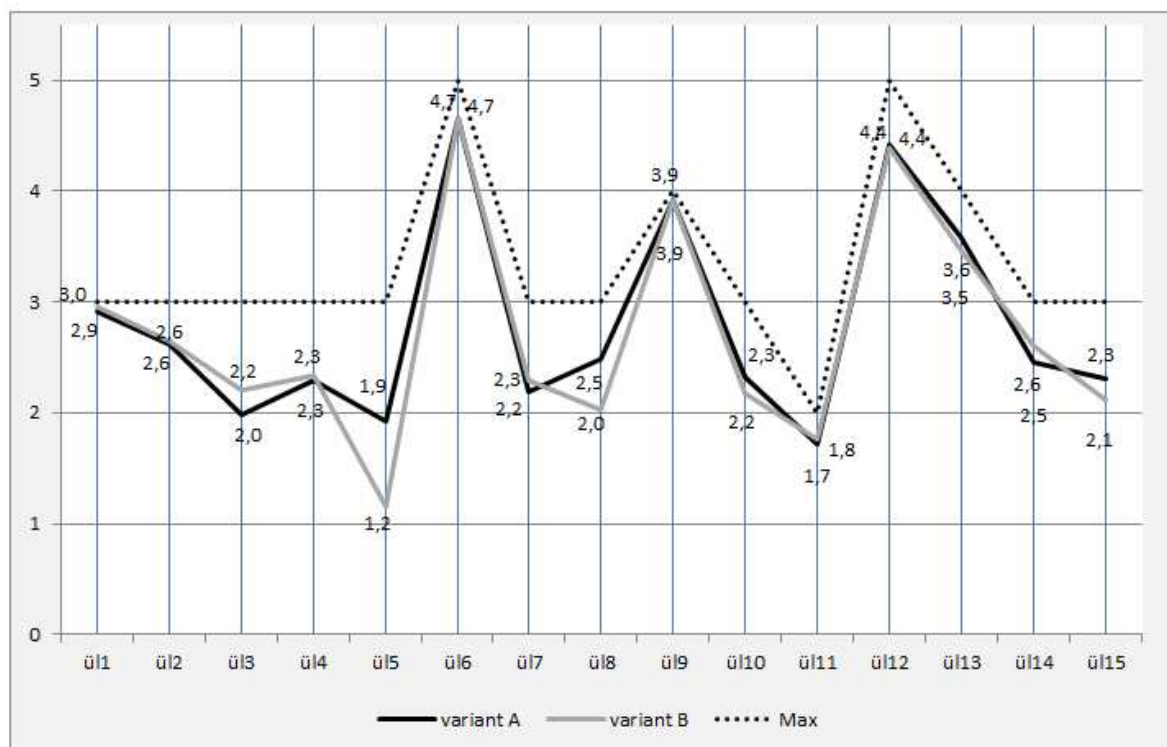
A- ja B-variandi sooritustulemusi protsentides on kujutatud joonisel 1.



JOONIS 1. Ülesannete keskmised sooritusprotsendid A- ja B-variandi lõikes

Jooniselt 1 nähtub, et A- ja B-variandi raskusaste sooritusprotsendi alusel oli enamvähem võrdne — tulemused erinesid vaid ühel juhul, kus ülesande 5 variandi B puhul oli sooritusprotsent 25,3% madalam (A-variant 64,0%, B-variant 38,7%). Neid erinevusi analüüsitakse käesoleva uurimuse käigus järgnevates alalõikudes.

Joonisel 2 on võrreldud saadud punkte maksimaalse punktide summaga.



JOONIS 2. Ülesannete soorituse keskmised punktid A- ja B-variandi lõikes

Jooniselt 2, millel on toodud A- ja B-variandi keskmised punktid, samuti võimalik maksimaalne punktide summa (50 punkti) ülesannete lahendamise eest, selgub, et kõige madalam punktisumma oli saadud ülesande 5 (disain) puhul. Vt ka joonis 1.

Lähtuvalt haridus- ja teadusministri 6.11.2006. aasta määruse nr. 41 „Õpilaste hindamise, järgmisse klassi viimise, täiendavale õppetööle ning klassikursust kordama jätmise alused, tingimused ja kord“, on tasemetöö edukuse näitajaks 23 – 50 punkti, kvaliteedinäitajaks 35 – 50 punkti.

Järgnevates tabelites (6,7,8) on toodud tasemetöö tulemused edukuse ja kvaliteedi näitajatest lähtuvalt.

Tabel 6. Edukuse (23-50 punkti) ja kvaliteedi (35-50 punkti) näitajad maakonniti

	N	edukus 23-50 punkti	kvaliteet 35-50 punkti	edukuse %	kvaliteedi %
Harjumaa (ilma Tallinnata)	96	96	84	100.0	87.5
Hiiumaa	29	28	23	96.6	79.3
Ida-Virumaa	123	122	106	99.2	86.2
Jõgevamaa	62	62	55	100.0	88.7
Järvamaa	65	65	56	100.0	86.2
Lääne-Virumaa	83	83	70	100.0	84.3
Läänemaa	57	57	46	100.0	80.7
Põlvamaa	64	63	60	98.4	93.8
Pärnumaa	132	132	119	100.0	90.2
Raplamaa	73	73	61	100.0	83.6
Saaremaa	66	65	56	98.5	84.8
Tallinn	265	264	254	99.6	95.8
Tartumaa	140	136	109	97.1	77.9
Valgamaa	59	58	53	98.3	89.8
Viljandimaa	66	66	56	100.0	84.8
Võrumaa	68	66	56	97.1	82.4
Kokku	1448	1436	1264	99.2	87.3

Tabelist 6 selgub, et 1448 õpilasest osutusid mitte-edukaks (10-22 punkti) vaid 12 õpilast. 99,20 % sooritanute tulemuseks oli 23 – 50 punkti, 87,30% sooritanutest saavutasid töö teostamisel 35-50 punkti.

100%-lt edukalt sooritasid tasemetöö 8 maakonda (Harjumaa, Jõgevamaa, Järvamaa, Lääne-Virumaa, Läänemaa, Pärnumaa, Raplamaa, Viljandimaa). Keskmise künnise (99,2%) ületas Tallinn (99,6%) ja keskmise tulemuse saavutas Ida-Virumaa (99,2%). Eeltoodu annab tunnistust, et tasemetöö oli jõukohane antud vanuseastmele, 6.klassi õpilastele.

Tabel 7. Edukuse ja kvaliteedi näitajad kooli asukoha järgi

	edukus (%)	kvaliteet(%)
Maakonnakeskus	99.4	84.4
Suurlinn	99.0	91.4
Valla- ja väikelinnakoolid	99.2	85.2

Tabelist 7 on näha, et keskmisest kõrgemaid kvaliteedinäitajad (35-50 punkti) oli suurlinna koolide õpilastel – 91,4%, kõikide sooritajate keskmine näitaja oli 87,3 % (vt ka tabel 6).

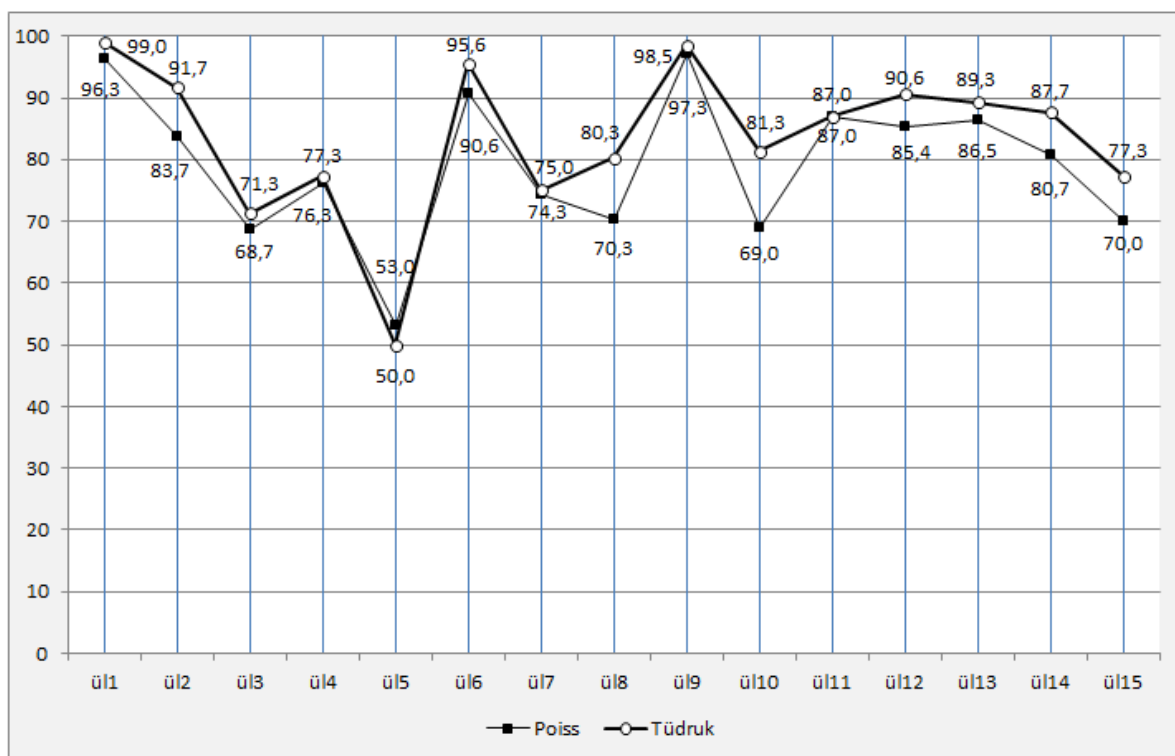
Tabel 8. Edukuse ja kvaliteedi näitajad kooli tüübi järgi

	edukus (%)	kvaliteet(%)
Põhikoolid ja algkoolid	99.5	85.4
Põhikooliosaga gümnaasiumid	99.0	88.0

Tabelist 8 nähtub, et erinevus edukuses (23-50 punkti) on minimaalne, kvaliteedi (45-50 punkti) protsent oli kõrgem põhikooliosaga gümnaasiumitel.

Joonistel 3 ja 4 on graafiliselt kujutatud tüdrukute ja poiste sooritustulemused protsentides ja punktides.

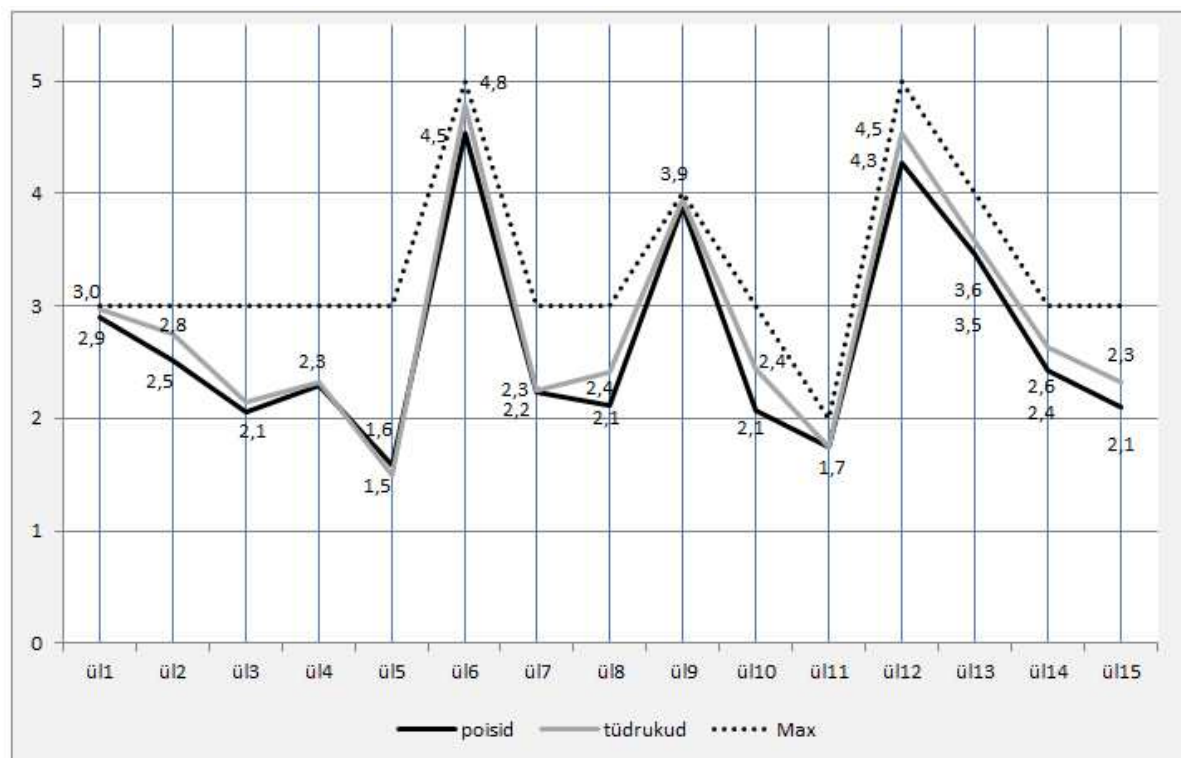
Tasemetööd sooritas 722 tüdrukut ja 726 poissi.



JOONIS 3. Ülesannete keskmised sooritusprotsendid poiste ja tüdrukute lõikes

Jooniselt 3 nähtub, et poiste näitajad ülesannete lahendatuses on veidi madalamad. Enim erinevusi esines ülesande 10 (peegeldus), ülesanne 8 (figuuri kujutamine) vastustes.

Joonisel 4 on võrreldud saadud punkte võimaliku maksimaalse punktisummaga (50 punkti).



JOONIS 4. Ülesannete keskmised punktid poiste ja tüdrukute lõikes

Jooniselt 4 selgub, et ülesannete 5 (disain), 3 (kunstiterminid), 8 (figuuri kujutamine), 15 (teksti mõistmine) tulemused olid nii tüdrukute kui poiste lõikes madalamad võrreldes ülejäänud ülesannete tulemustega.

3.2. Analüüs statistika ja valitud tasemetööde alusel

Käesolevas analüüsis lähtuti lisaks tasemetöö üldstatistikale tasemetöö sooritust 150 juhuslikult valitud töö alusel. Vaatluse all oli tasemetöö ülesannete jõukohasus, tüüpilised eksimused ja tasemetööde hindamine. Analüüsi alusel selgus, et tulemused olid üldiselt head, mis näitas veelkord tasemetöö ülesannete arusaadavust, ea- ja jõukohasust. Tasemetööd on õpetajate poolt valdavalt õigesti hinnatud, järgides hindamisjuhendi selgitusi ja soovitusi.

3.2.1. Ülesannete jõukohasus

Tasemetöö keskmine statistiline tulemus oli 41,21 punkti 50-st punktist ja keskmine sooritusprotsent 82,4% näitavad, et tasemetöö oli jõukohane II kooliastme lõpetajatele. Eeltoodut kinnitas ka konkreetsete valitud tasemetööde analüüs.

Tasemetööde tulemusi analüüsides selgusid erinevused üksikute komponentide jõukohasuses.

- 1) KUJUTAMIS JA VORMIÕPETUSEGA seotud ülesannete 7 (inimese proportsioonid) ja 4 (vari) lahendamine oli jõukohane $\frac{3}{4}$ vastajatest. Sellest võib järeldada, et sellele teemale tuleks õpetajatel enam tähelepanu pöörata.

- 2) VÄRVIÕPETUSEGA seotud ülesannete 1 ja 6 lahendamise tulemused näitasid, et need teemad osutusid jõukohaseks suuremale osale õpilastest: õigeid vastuseid andis 92,63 % vastajatest.
- 3) KOMPOSITSIOONI – JA PERSPEKTIIVIÕPETUSE ülesanne 3 osutus üheks keerulisemaks, õigeid vastuseid oli 69,89% . Keerulisemaks osutus ka ülesanne 5 (disain), kus õigeid vastuseid oli 51,52 %. Järeldada võib, et neile teemadele on vähem tähelepanu osutatud ja need leiavad edasist kasutamise III kooliastmes.
- 4) VESTLUSED KUNSTIST ja sõnaline informatsioon peegeldus mitme ülesande vastustes: ülesanne 6 (kunstiterminid), ülesanne 9 (meedia), ülesanne 12 (kunstimõisted), ülesanne 13 (kunstimuuseumid), mille vastuste keskmine protsent oli 91,63;
- 5) FUNKTSIONAALSET LUGEMISOSKUST sai hinnata kahe ülesande kaudu: ülesanne 6 (kunstiterminid) ja ülesanne 15 (teksti mõistmine). Nendest viimane oli jõukohane 73,69% vastajatest, mis viitab vajadusele ka kunstitunnis juhtida õpilaste tähelepanu teksti mõtestamisele ja arusaamisele.

Eeltoodust saab järeldada, milliste komponentide õpetamisele võiks edaspidi enam tähelepanu pöörata ja täiustada nende õpetamise metoodikat.

Tabel 9. Ülesannete lahendamise tulemused keskmise sooritusprotsendi alusel.

Jrk. nr	Ülesande keskmine sooritusprotsent	Ülesande number	Ülesande sisu
1.	97.8	9	MEEDIA
2.	97.6	1	VÄRVIRING
3.	93.1	6	KUNSTITERMINID
4.	88.0	12	KUNSTMÕISTED
5.	87.9	13	KUNSTIMUUSEUMID
6.	87.6	2	PÕHIVÄRVID JA VÄRVIDE SEGAMINE
7.	87.1	11	RUUMILINE ETTEKUJUTUS
8.	84.2	14	JOONE SUUND
9.	76.9	4	VARI
10.	75.4	8	FIGUURI KUJUTAMINE
11.	75.1	10	PEEGELDUS
12.	74.7	7	INIMESE PROPORTSIOONID
13.	73.7	15	TEKSTI MÕISTMINE
14.	69.9	3	PERSPEKTIIV
15.	51.5	5	DISAIN

Tabel 9 alusel reastusid tasemetöö tulemused ülesannete lõikes statistiliste andemete alusel järgmiselt.

Paremad tulemused ilmnese ülesannete 9 (meedia), 1 (värviring) ja 6 (kunstiterminid) vastamisel. Raskemaks osutus ülesandele 5 (disain) vastamine. Ka ülesanne 3 (perspektiiv), ertiti selle kolmas osaküsimus (joonista veel kolm posti) valmistas raskusi. Pääaegu neljandikule vastanutest oli mingil määral raske ka ülesannete 4 (vari), 7 (inimese proportsioonid), 8 (figuuri kujutamine), 10 (peegeldus) ja 15 (teksti mõistmine) veatu vastamine.

Lisaülesandeid oli kaks ning need kuulusid lahendamisele peale kohustusliku osa sooritamist. Õpetajale oli antud võimalus hinnata neid eraldi hindegas.

3.2.2. Tüüpilised eksimused ülesannete lahendustes

Tasemetöö vastuste analüüsimisel nii statistiliste andmete kui konkreetsete tööde alusel ilmnemist ka mõned kitsaskohad ja enamlevinud eksimused. Oma mõju võis olla sugupoolte erinevusel, kodusel keelel, kunstialasel lisaharrastusel kui ka kooli asukohal. Analüüsis on neid võimalusi ka käsitletud, kuigi esmatähelepanu on pööratud neile eksimustele, mis olid omased enamusele vastajatest.

Võrreldes A- ja B- variandi ülesannete lahendamise statistilisi tulemusi selgub, et A- variant oli veidi raskem: tasemetöö 38-st osaülesandest oli 19-l juhul A- variandi punktide arv madalam, 5 osaülesannet oli saanud punkte enam-vähem võrdselt ning 14-ne osaülesande eest saadi B- variandi puhul rohkem punkte. Tuntavalt erinesid keskmised tulemused järgmiste osaülesannete puhul :

osaülesanne nr 11 (disain) 25,39 %;
osaülesanne nr 9 (postide joonistamine perspektiivi ülesandes) 19,0%;
osaülesanne nr18 (figuuri kujutamine) 15,56%.

Kõige sagedamad eksimused olid perspektiiviülesande (nr 3), eriti selle 3-nda osaülesande (joonista veel kolm posti) joonistamisel: õige lahenduse protsent oli 44,2 ja saadud punktide näitaja 0,44 võimalikust 1 punktist. See annab tunnistust, et teemat pole veel kõikjal käsitletud.

150 tasemetöö läbitöötamisel ilmnemist samad tulemused. Perspektiivi kolmanda osaülesande täitmine ei õnnestunud pooltel vastanutest. Mõnel juhul olid hindajad-õpetajad suhtunud üsna heatahtlikult õpilaste püüdlustesse st. esines ülehindamist.

Rohkesti eksiti ka disainiülesande puhul (nr 5), kus õigete vastuste protsent oli 51,52, kusjuures poiste vastused (52,89%) on tüdrukute omadest pisut paremad. Samad tulemused andis valitud tööde analüüs (51,56%). Siinkohal oli märgatav, et B variandi õigete vastuste protsent oli 30,91, A variandi vastustes oli õigete ja valede vastuste vahekord võrdne - 48%.

Valitud tasemetöid analüüsid selgus, et ülesande nr. 8 (figuuri kujutamine) osutus keerulisemaks poistele, kelle edukuse protsent (23-50 punkti) oli 70,39, tüdrukutel 80,33%. Konkreetsid töid analüüsid selgus, et raskemaks osutus jooksva inimese kujutamine (variant B): sellega sai 3-e punkti vääriliselt hakkama vaid 53,4 % analüüsitud. Istuva inimese kujutamise (variant A) eest said 3 punkti 75,5 % vastajatest.

Üllatavalt oli analüüsitud tööde põhjal poistel raskusi peegelduse kujutamisega (nr 10), kus nende tulemus oli 68,92, tüdrukutel 81,3%. Keskmine oli 75,09%. Raskemaks osutus kõigile tähtede (variant B) peegeldus- maksimumi 3 punkti sai 68,3 % vastanutest, numbrite peegeldamine (variant A) osutus lihtsamaks- 3 punkti sai 75,3 % vastanutest.

Oluliseks tuleb pidada õpilaste tekstist arusaamist - funktsionaalset lugemisoskust (ülesanne nr. 15). See osutus keeruliseks, statistiline keskmine oli 73,69 % (eesti õppekeelega koolides 72,3%, vene õppekeelega koolides 80,49%). Analüüsitud töödes üllatas madala tulemusega A- variandile vastamine, kus L. Lapini „Kosmilise masina” suutsid kirjelduse järgi tuvastada 29, 82 % töö tegijatest, kuigi tekstis oli mitmeid viiteid just sellele tööle. Statistika põhjal ilmnemist erinevus teksti mõistmisel ka poiste ja tüdrukute vahel: poisid 70,11%, tüdrukud

77,29%. Arvata on, et selle põhjuseks on teksti pealiskaudne lugemine, mis võib-olla tunnuslik selle ea süvenemis- ja keskendumisvõimele.

Funktsionaalset lugemisoskust peegeldas ka ülesanne nr.12 (kunstimõisted). Sealgi oli määrav, kas õpilane teab toodud mõistete tähendust või mitte. Analüüsitud töödest selgus, et rohkesti eksimusi oli mõistete *ateljée*, *muuseum*, *palett* antud konteksti paigutamisel.

Eksimusi tuli ette ka joone suundade (ülesanne nr.14) tundmisel, eriti poistel horisontaaljoone puhul.

Üllatavaks kujunesid vastused seoses muuseumide tundmisega (ülesanne nr.13). Tasemetööst nähtub, et õpilased tunnevad suhteliselt vähe oma kodukandi muuseume. Osaülesannete 31-34 vastused olid variantide A- ja B- puhul enamvähem tasakaalus. Statistika põhjal selgus, et vene õppekeelega koolide õpilased tundsid peaaegu sajaprotsendiliselt (98,37%) ära Ermitaaži hoone, ka oskasid nad edukamalt pakkuda kodukoha muuseume. Variandis A toodud Louvre tundis ära 92,68% vastanutest. Üllatavalt madal äratundmise % oli KUMU puhul- 87,8%. Võimalik, et pilt hoonest ei olnud kõige tuttavam. Tartu muuseumide tundis 72,3% vastanutest.

Lisaülesande nr.1 (leia igale sümbolile tähendus) lahendamist üritas 68% analüüsiks valitud 150-st tasemetöö sooritajast. Pakuti väga erinevaid lahendusi ja ühte tunnuslikku eksimust esile tuua ei saa. Paremad tulemused olid variandi B 3. sümboli (kõrge liivaküngas) ja tagasihoidlikumad variandi A 1. sümboli (võim ja jõud) mõtestamisel.

Lisaülesande nr. 2 (jätkata ...joonistamist nii, et nende vahele ei jääks ... tühja paberipinda) sooritamist üritas 42,88% õpilastest. Lõpetada õnnestus see vaid üksikutel. Paljud alustanutest ei saanud aru ülesande põhimõttest - täita pind figuuridega vahesid jätmata ja õpilased joonistasid pinnale lihtsalt midagi juurde.

Võib järeldada, et lisaülesanded eeldasid enam analüütilist mõtlemist ja ülesandesse süüvimist ning osutusid seetõttu sellele koolieale keerukamateks. Võimalik ka, et sedalaadi ülesandeid polnud õppetöös ette tulnud.

3.2.3. Tasemetöö parandamise ja hindamise analüüs

Analüüsitud 150 tasemetöö alusel võib väita, et tasemetöö juhendiga kaasnenud „Tasemetöö hindamise juhend” oli detailne ja otstarbekohane, tänu millele esines hindajate poolt eksimusi harva. Raskemaks osutus hindamisel ühtse aluse leidmine vastustes, kus ülesanne oli seotud loomingulisusega, näiteks figuuri kujutamisega.

Mõningaid raskusi tekitas ülesanne 3 (perspektiiv), eriti selle kolmas osaülesanne - postide joonistamine. Siin olenes punkti andmine hindaja täpsusnõudlikkusest. Seetõttu esines mõningast kõikumist: punkti võis saada ka ebatäpselt joonistatud postirea eest.

Tõeliselt mitmekesine on ülesande 8 (figuuri kujutamine) eest antud punktide sisuline väärtus. Kuigi hindamisjuhendis on tähelepanu juhitud figuuri asendi staatilisusele või dünaamilisusele, ei saa hindamisel tähelepanuta jätta ka figuuri osade proportsioone ning külgyaatele iseloomulikke tunnuseid (silm, nina, õlad). Kolme punkti väärilisena hinnati primitiivseid „kriipsujukusid”, samas ei antud punkti juhul, kui liikumine oli edasi antud,

samas aga nägu ja keha ei vastanud külgvaatele. 3 punkti ulatuses oleks olnud piisavalt mänguruumi. Ilmselt vajaks see hindamisjuhendis detailsemalt lahtikirjutust. Selle ülesande hindamisel said õpetajad loodetavasti teada kitsaskohtadest, millele tulevikus figuuri kujutamist õpetades enam tähelepanu osutada.

Ülesande 10 (peegeldus) puhul kujunes vaieldavaks, punkti andmine juhul, kui peegeldus oli põhimõtteliselt õige, aga rohmakalt, mitte küllalt täpselt, kujutatud. Ka siin võimaldas punktiskaala – 3 punkti küllalt mänguruumi. Kohati jäi mulje, et hindajad arvestasid ainult võimalike maksimumpunktidega, jättes tähelepanuta muud vahepealsed astmed. Hindamisjuhend oleks võinud sel juhul olla detailsem.

Üsna mitmekesiseks kujunes 12. ülesande (kunstimõisted) hindamine. Mõnel juhul ei ole punkti antud vigaselt kirjutatud sõna eest, kuigi on näha, et õpilane teab, millega on tegemist (näit. „*segab värve paletis*”). Küsitav on punktiandmine juhul kui kirjas oli „*maalib ateljeele*”, „*segab paletiga*”, mis näitab, et vastaja ei tea mõiste õiget tähendust.

Ülesande 13 puhul on hindajad sageli segaduses: kui kaugel kodukohast on kõige lähem muuseum ja kas võtta arvesse ainult kunstimuuseum või muu kodulähedane muuseum. Seetõttu on 34.osaülesandele antud punktide väärtus sisuliselt ebaühtlane. Selle ülesande suurim väärtus on tähelepanu juhtimine oma kodukandi muuseumidele. Ülejäänud ülesannete puhul oli hindamine tänu hindamisjuhendile üldiselt kõrvalekalleteta.

Võrreldes analüüsitud tasemetöodes õpilaste poolaasta- või veerandihindeid tasemetöö punktide arvuga, ilmnes, et 48,95% juhtudel esines ühe-, harva kahepallilist ülehindamist, st. tasemetöö tulemused osutusid madalamaks. Tuleb siiski nentida, et sageli olid erinevused minimaalsed. Tasemetöö tulemused ja veerandihinded ühtisid 44,25 % juhtudel. Tasemetööde sooritamise alusel polegi õige otsustada õppetöö tegeliku taseme üle. Vastavalt tasemetöö juhendile ongi see võrdne ühe jooksva hindegaga.

4. ÕPETAJATE HINNANGUD TASEMETÖÖ KOHTA

Järgnevas analüüsis on lähtutud 25 pedagoogi arvamustest tasemetöö kohta. Iseenesest mõistvalt ei saa antud juhul olla järeldused kõikehõlmavalt üldised.

Analüüsides tagasisidet andnud õpetajate pädevusi ja haridustaset, näeme, et erialase kõrgharidusega õpetajaid oli neist 56%. Valdavalt oldi kõrharidus omandanud praeguses Tallinna Ülikoolis või selle eelkäijates.

Tööstaaži järgi olid võrdselt (24%) esindatud 0-5 aastat ja 21-25 aastat õpetanud pedagoogid. Valdav enamus (72%) omas pedagoogi ametijärku.

Täiendkoolitust on õpetajad enam saanud Tallinna Ülikoolis (36%) . Samas ei ole 28% õpetajatest viimase kolme aasta jooksul erialasel täienduskoolitusel osalenud. Mõningal määral (32%) vastanutest on täiendanud end teistes valdkondades (arvuti, keeled) või vastustevariantides mitteesinenud asutustes (Peterburi Kunstiülikool). Võib oletada, et koolides ei pöörata piisavat tähelepanu erialasele täienduskoolitusele suunamisele.

Arvamuste põhjal võib siiski väita, et õpetajad ja õpilased jäid kunstiõpetuse tasemetööga igati rahule. 60% vastanutest andis hinnanguks „väga hea” ja 36% „hea”, ülejäänutel hinnang puudus. Tasemetööd peeti II kooliastme lõpetajale vajalikuks, huvitavaks ja jõukohaseks. Positiivse tulemina mainitakse võimalust saada ülevaade õpilaste kunstialastest teadmistest ja nende rakendusoskusest uutes situatsioonides.

4.1. Hinnangud tasemetöö ülesannete kohta

Õpetajate üldine hinnang tasemetööle oli positiivne. Toodi esile, et ülesanded olid hästi vormistatud, vastasid II kooliastme kunstiõpetuse õppesisule ja oodatavatele õpitulemustele.

Enim avaldati arvamust seoses hindamisjuhendi ja hindamisega. Leiti, et hindamisjuhendis oleks tulnud üksikasjalikumalt selgitada, millisel juhul võiks anda punkte maksimumist (5) vähem. Tegelikult hindamisjuhend ei teinudki selles osas rangeid ettekirjutusi ja analüüsitud tasemetööde hindajad õpetajad hindasid enamasti ikka skaalas 1-3. Avaldati ka soovi, et hindamisjuhend pakuks võimalust hinnata ka 0,5 palli kaupa. Arvati, et hindamisjuhendis võiks olla viide kuidas kunstimõistete (ülesanne nr.12) lünktekstis hinnata õigekirja, näiteks käänete kasutamist. Hindamisjuhend ei olnud siiski rangelt ettekirjutav. Õpetaja oleks võinud seda kasutada paindlikumalt. See, et seda peljati, on ka mõistetav, puudus ju eelnev kogemus.

Mõningaid ettepanekuid tehti üksikute ülesannete kohta, eriti figuuri kujutamise puhul.

Arvati, et ülesande 3 (perspektiiv) juures oleks võinud juhtida tähelepanu abijoone vajalikkusele, kuigi õppetöö käigus tuleks see õpilastele juba selgeks teha.

Tasemetöö tulemused toetavad pedagoogide muret funktsionaalse lugemisoskuse pärast. Nii mõnigi õpilane ei suutnud õigesti antud ülesande sisust aru saada ega mõistnud, mida temalt oodati.

4.2. Õpetajate ettepanekud

Ettepanekuna arvati, et kunstimuuseumite tundmine tuleks viia õppekavas III kooliastmesse, kuna varem pole õpilased veel piisavalt käinud kohtades, kus need muuseumid asuvad ja neid näinud ega külastanud. See väide ei ole küll tõsiseltvõetav, sest valdavat enamust muuseumitest me teamegi pildi ja muu kirjelduse kaudu, ilma neid reaalelus nägemata, külastamata. Tänapäeval võib neid ju ka virtuaalselt külastada.

Üheks ettepanekuks oli ka soov koolituste sihipärasmaks korraldamiseks, eriti Ida –Virumaal.

Läbivaks ettepanekuks oli taoliste tasemetööde sagedasema korraldamise vajadus.

5. ANALÜÜSI KOOSTAJA JÄRELDUSED JA ETTEPANEKUD

2011.aasta kunstiõpetuse tasemetöö statistilise ja 150 töö sisulise analüüsi põhjal võib teha järgmised järeldused.

- Tasemetöö vastas üldiselt üldhariduskooli II kooliastme üldpädevustele ja õpitulemustele.
- Tasemetöö oli üldiselt jõukohane, mida tõestab ka keskmine sooritusprotsent (hinne „3”, „4” ja „5”) 82,4% ning keskmine punktisumma 41,21 võimalikust 50 punktist.
- Tasemetöö A- variant osutus mõnevõrra raskemaks.

- Töö sisaldas eri liiki ülesandeid, mis sobisid kontrollitavate õpitulemuste testimiseks.
- Tasemetööks arvestatud 45 minutit oli piisav aeg ülesannetele vastamiseks.
- Mõnevõrra mõjutasid tasemetöö tulemust tõstvalt osavõtt kunstikooli või ringi tööst ja vähendavalt õpe eriprogrammi alusel.
- Teatud teemad vajaksid õppetöö käigus ilmselt rohkem tähelepanu (disain, pinnalaotus, perspektiiv, kunstimõistete rakendamine, funktsionaalne lugemine).
- Tasemetöö tulemus ei sõltunud õpetaja kvalifikatsioonist.
- Tasemetöö näitas, et kunstiõpetuse tase vabariigi üldhariduskoolides vastab õppekavas esitatud õpitulemustele ja õpilased suhtuvad ainesse soosivalt.
- Tasemetöö ülesanded olid mitmekesised ja leidlikult koostatud.

Tasemetöö analüüsist lähtuvad ettepanekud.

- Kunstiõpetuse tasemetöö läbiviimine võiks muutuda järjepidevaks.
- Õppekavas tähtsustada inimese figuuri kujutamist.
- Pöörata ka kunstitunnis senisest suuremat tähelepanu funktsionaalsele lugemisoskusele.
- Leida enam lõimimise võimalusi õppeainete vahel.
- Tasemetöö hindamisalused esitada detailsemalt.
- Tõhustada ja muuta süsteemseks õpetajate erialane täiendõpe vabariigi ulatuses.

Analüüsi põhjal võib kokkuvõtteks väita, et vabariigi kunstiõpetajad on suutnud ellu viia ainekavas sätestatud õppesisu ja saavutanud häid õpitulemusi. Tasemetöö üldhariduskooli kunstiõpetusest on vältimatult vajalik õppeaine maine tõstmiseks, õpilaste seas huvi äratamiseks.

Kunstiõpetus on üldhariduse oluline komponent, mille kaudu areneb õppijate loomingulisus, mis tänapäeval on eriti tähtis igas eluvaldkonnas.